

Tarihçe

Kyzikos antik kenti, Balýkesir Ýli Erdek Ýlçesi sýnýrlary içinde, antik dönemde Arktonnessos (Ayý Adasý) ya da Arkton Oros (Ay olarak anýlan Kapýdađý Yarýmadasý'nýn ana kara ile birleptiđi kýstađýn güney ucuna yakýn kýsýmında, Erdek-Bandýrma üzerinde, Erdek’ten 8 km. dođuda yer almaktadır. Kente ait kalýntýlar kuzeyde Dindymos (Ayý Dađý), Hamamlý ve Belký (Yeniköy) köyleri, batýda Düzler köyü, güneyde Düzler köyü ve Marmara Denizi, dođuda Aþađýyapýcý köyü ve Bandýrma Körfezi

Propontis’de (Marmara denizi) üç dođal limana sahip, stratejik açıdan hem anakara, hem de Kapýdađý’ný edebilecek konumdadýr. Kyzikos yerleþme yerine Tunç Çađý’nda yerleþildiđini kabul edilmesine karpýn, pimlilik bunu destekleyecek arkeolojik bulgulara sahip deđiliz. Çünkü bu kültüre ait “Bukelkeramik” henüz Kyzikos’ta bulunmamayıþtır. Yapýlacak kazýlarda bu seramiđin burada olup olmadýđý ortaya konabilecek. Strabon, Thrakia savaþý bu bölgeye yerleþen Pelasglar’ýn Aeol ve Ýonlar’ýn Anadolu’ya göçleri sýrasýnda yok olduklarýný ileri sürer. Ancak Hasluck, Pelasglý Dolionlar’ýn Thesalia halký olduđunu, Aeol baskýsý sonucu Hellespontos’a göç ettiđini ve bunlarýn bu gün kalýntýlarýný gördüđümüz Kyzikos’u kurduđunu savunur. Strabon da, Aisepos Çayý’ndan Rhyndos ve Daskylitis Gölü’ne kadar uzanan bölge halkýnýn “Dolionlar” olduđunu kabul eder. Buna göre Pelasglý Dolionlar’ýn Thrakia’dan geldikleri söylenebilir.

Mitolojiye göre kentin kurucusu olarak kabul edilen Kral Kyzikos’un Thrak Kralý Eusorsos’un soyundan geldiđinin kabul edilmesi de kent halkýnýn Thrak kökenli olduđu görüþünü desteklemektedir.

Kyzikos tarihi, araþtırmacılar tarafýndan Miletos kolonisi olmasýyla baþlatýlýr. Strabon, Lampsakos’lu Anaksimenes’den aktararak, Kyzikos’u Miletoslular’ýn kolonize ettiđini bildirir. Eusebios’un kroniđinde de Miletos’un ilkin M.Ö. 756, ikinci olarak M.Ö. 679 da Kyzikos’u kolonize ettiđi belirtilmektedir.

M.Ö. 546 da Persler’in Lydia krallýđýný yýkmalarý üzerine onlarýn egemenliđindeki topraklar ve sö Miletos idaresindeki bölge, Persler’in lehine el deđiþtirir. Kyzikos da Persler Attik-Delos Deniz Birliđine bađlanýr. da Ýon birliđinin Pers donanmasýný Mykale’de yemmesinden sonra oluþturulan Attik-Delos Deniz Birliđine birçoð Ýon kenti gibi Kyzikos’da M.Ö. 478 de katýldý ve 9 talent vergi ödemeyi kabul etti.

M.Ö. 387 de Spartalý devlet adamý Antalkidas’ýn çabalarý ile Yunanlılar’la Persler arasýnda Antalkidas barýþ anlaþması imzalandý. Buna göre Asya’daki kentler, Klazomenai Persler’e, Lemnos, Ýmroz ve Skyros Atina’ya verilecek, bütün diđer Yunan kentleri özgür olacaktý. Buna göre Kyzikos, Pers yönetiminde kalmýþtır.

M.Ö. 364 yýlýnda Kyzikos, Atina donanma Timotheos’un da yardýmýyla, Daskyleion satrapý Ariobarzanes’e isyan ederek bađýmsýzlyđýný ilan etti. Bu baþarı üzerine Kyzikos, II. Attika-Delos Deniz Birliđi’ne girdi, ancak bir yýl sonra bu birlikten ayrýldý. Bundan sonra Kyzikos, Asya’da önemli ticaret merkezi oldu. M.Ö. 362 de ise Kyzikos, Artake’yi (Erdek) ele geçirdikten sonra Prokonnesos’u (Marmara adasý) kupattý, Prokonnesoslular’ýn Atina’dan istedikleri yardımýn gelmemesi üzerine burayý ele geçirdiler.

Makedonyalý Büyük Ýskender’in M.Ö. 334 de Hellespontos’u aþtıktan sonra Daskyleion’u ele geçirdi, Zeleia’ý Kyzikos’a bađladı. Philetairos’un M.Ö. 280-275 yýl yaptýđý yardımlarla Kyzikos ile Pergamon arasýnda baþlayan dostluk iliþkileri I. Attalos’un (M.Ö. 241-197) Kyzikoslu Apollonis ile evlenmesi üzerine daha da güçlenmiþtir. Bu dönemde Kyzikos, ekonomik, sanat ve bilim alanýnda büyük ilerlemeler kaydetmiþtir.

Kyzikos’un parlak dönemi M.Ö. 133 de Pergamon krallýđýnýn III. Attalos’un (M.Ö. 138-133) ve Roma Ýmparatorluđu’na bađlanması sonrasında da devam etti. Kyzikos bu dönemde Roma ile iyi iliþkiler kurmaya çalıþtı. Caesar’in M.Ö. 15 Mart 44 tarihinde öldürülmesi ile Kyzikos’un da kaderi deđipmiþtir. II. Triumvir’lik kuran Octavianus, Antonius ve Lepidus’un, Caesar’ýn katilleri Brutus ve Cassius’a karpý savaþ açmýþtır. Bu savaþlarda (M.Ö. 42) bir süre için Brutus ve Casius, Kyzikos’u donanmalarý için üs olarak kullanmýþ olmaları, bunlarýn yenilerek intihar etmeleri sonrasında kent Augustus (Oktavianus)’un düþmanlyđý ile karpý karpýya kalmýþtır.

M.S. Tiberius’un ölümü üzerine Ýmparatorluk ile Kyzikos kenti arasýndaki iliþkilerin de düzelmeye baþladıđýný görüyoruz. Por Polemon'un kızı, Trakya Kralý Kotys'un karýsý ve Ýmparator Galigula (Gaius)’nýn akrabası olan Antonia Tryphaena’nýn Kyzikos’a karpý duyduđu olumlu hisler nedeniyle yaptýđý giriþimler sonucu kente haklarý geri verilerek ve onarým faaliyetlerine de yardım edildi.

Ýmparator Galigula’dan (M.S. 37-41) Ýmparator Hadrian (M.S. 117-138) dönemine kadar Kyzikos tarihi hakkýnda pek fazla bilgimiz yok. Ancak bu dönemde Kyzikos, Roma için önemli bir kent haline gelmiþ olmalı ki, M.S. 10.11.117 de meydana gelen 7 biddetindeki depremle büyük ölçüde tahrip olunca, Ýmparator Hadrian’ýn cömertçe yaptýđý yardımlarla yeniden onarýmlyþtır ve M.S. 124 de, Asya gezisine çýkmýþ olan Ýmparator Hadrian Kyzikos’a uđrar.

Roma Ýmparatoru M. Aurelius Quintillus M.S. 270 de Kyzikos’da sikke bastýrmýþtır. Bu c Kyzikos’u önemli bir vilayete virgulamaktadır. M.S. 297 de Ýmparator Diokletianus’un, Ýmparatorluđun vilayet teþkilatlarýnda yaptýđý düzenlemeler sonucu Asya eyaletleri de yeniden düzenlenmiþtir. Bunun sonucunda Kyzikos, Troas ve Kü Frygia’nýn bir bölümü ile 33 kentli içine alan Hellespontos Eyaletinin merkezi oldu. Bu durum M.S. 324 de Bizans’ýn Dođu Roma Ýmparatorluđunun baþkenti olmasına kadar devam etmiþtir.

M.S. 672-678 yýlları arasýnda halifesi Muaviye’nin Bizans’a yaptýđý seferde kypýn Kyzikos’da kaldýđý biliniyor. Ancak kent bu dönemde ölçüde tahrip edilmiþtir. 1063 depreminden sonra kent tamamen terk edilmiþtir. 1078 de Vali Nikephoros, Bizans’a isyan etmiþ, Kyzikos’da topladıđý ordusu Selçuklu Beyler’inin yardımı ile Bizans ordusu tarafýndan yenilgiye uđratılmýþ. 1085 yýlýnda Kyzikos ile çevresi Selçuklular’ýn egemenliđine girmesine karpýn, bu bölge sýk sýk el deđiþtirmiş ve 1336 y Osmanly yönetimine girmiþtir.

ÝS 297'de Kyzikos, otuz üç kenti içine alan Hellespontos Eyalet Merkezi olur, ÝS 324'e dek eden bu dönemi, Byzantion'un baþkent oluþuyla birlikte sona erer. Ýmparator Justinianus döneminde ÝS 543'deki depremde kent büyük zarar görür ve bu olay, Mermerlerin Ýstanbul'a taþýnmasýnýn da baþlangıcı olur. Deprem sonucunda Kyzikos halký kysmen Erdek'e göç ettiđi de bilinmektedir. ÝS 741 ve 1064 yýllarýndaki büyük depremlerle tamamen yýkýlýr ve Kyzikos kendi k terk edilir. Bazý önemsiz Orta Çađ yerleþimlerine sahne olsa da, bu dönemden sonra mermerleri, yýkýlan merkezlere, özellikle Ýstanbul'a taþýnarak yeni yapılarda kullanýlýr.